dat de Zone Gods *onze menschelijke natuur* uit het vleesch en bloed van de maagd Maria heeft aangenomen. Zoo is dan Christus de Uitverkorene omdat hij tot Hoofd gesteld is van het *geslacht*, het *volk*, het *Lichaam* der verkorenen. Verkoren is *al* wat aan dit Lichaam is; *heel* dit Lichaam is uitverkoren; en zoo dus ook zijn heerlijk Hoofd.

Doch, en hiermee komen we nu op de Uitverkiezing van enkele personen terug, nooit mag deze uitverkiezing van het *volk*, van het *geslacht*, van het *Lichaam* zoo verstaan, alsof God wel zeker *kader* zou hebben verkoren, maar alsof het nu van 's menschen vrijen wil zou afhangen, wie al dan niet in dit kader zou ingaan. Dit ware een gansch goddelooze voorstelling, waarmee God als God wegviel; van zijn vrijmacht beroofd; in de almacht zijner genade miskend wierd; en de onhoudbare voorstelling wierd verkregen, alsof God de Heere de glorie van zijn Koninkrijk niet aan eigen wilsbeschikking, welbehagen en alles voleindende genade, maar aan de weigering of instemming van den mensch zou te danken hebben.

En daarom nu leert de Schrift en leerde onze kerk steeds, dat de uitverkiezing van het Volk en het Geslacht en het Lichaam altoos tegelijk is een *persoonlijke verkiezing*. Ze zijn met *name* gekenden. Hun namen staan in het *boek des Levens*. Hunner is een vast *getal*, en eerst als dit getal der uitverkiezing *vol* zal zijn, gaat de eeuwige heerlijkheid in.

Zoo eischt het de volmaaktheid van het Eeuwige Wezen. Zijn volk, het door Hem uitverkoren Geslacht, het door Hem geschapen *Lichaam*, is Hem geen half verborgene of onzekere hoegrootheid, maar Hij *kent* dit zijn volk, dit geschapen geslacht, dit heerlijk Lichaam, in al zijn saamstellende deelen, en in alle leden, die er aan zullen uitgroeien. Elk lid dat er aan uitkomt, komt er aan uit krachtens zijn persoonlijke verkiezing, en al wat er aan deze uitkomende leden straks schittert, schittert er aan krachtens zijn vrijmachtige voorverordineering.

Er komt nooit iets aan dit volk of dit Lichaam uit, dat *buiten* Gods toedoen tot stand komt; Hem verrast; en waarvan Hij eerst, nadat het uitkwam, kennis neemt. Het werkt al op uit den wortel. En *de wortel der zake*, waarvan hier alle werking uitgaat, is juist de Raad des welbehagens, de vrijmachtige Verkiezinge Gods.

Zoo is er dus een Verkiezing van het volk, én er is een persoonlijke Verkiezing.

Alleen maar de orde en samenhang tusschen deze twee mag niet verkeerd genomen.

Ge moogt niet zeggen: Er is een verkiezing van personen, en omdat nu deze personen tot een volk samengroeien, is er in zooverre óók een verkiezing van het volk.

Neen, maar alsdus moet het voor den blik van uw geest staan: Er is een verkiezing van het volk, van het geslacht en van het Lichaam den Heeren, onder het Hoofd Christus; en *in* deze verkiezing van het volk is in een verkiezing van de enkele personen.

Alles is aan dit Lichaam vrucht van Uitverkiezing. Verkoren is het *Hoofd*, verkoren is het *Lichaam*, en verkoren zijn *de leden* die er aan uitkomen.

KUYPER.

„Zie, de dienstmaagd des Heeren!"

> En Maria zeide: Zie, de dienstmaagd des Heeren; mij geschiede naar uw woord. En de engel ging weg van haar. Luk. 1:38.

Vervult vooral in onze dagen de Christenvrouw haar roeping tegenover haar Verlosser en Heere?

Het historieblad verhaalt ons van zoo wonderschoone, zielsinnige en aan kostelijke vrucht zoo rijke toewijding aan den Heere, die eertijds uit zoo menig vrouwenhart en in zoo menig vrouwenleven geblonken heeft.

De vrouwen overtroffen de mannen zeer verre.

Het was of zij, fijner en teederder van aard, minder in de beslommeringen van het machtige leven der wereld ingetrokken, en met warmer gloed in de borst, dieper en klaarder verstonden wat de liefde Christi was, en macht ontvingen om uit die liefde te leven.

Vooral in de eerste jaren der Christelijke kerk moet dit schoon zijn geweest.

Als een feit, door niemand betwist, schrijft de heilige apostel aan de kerk van Corinthe (1 Cor. 7:34) dat de nog niet getrouwde meisjes zich bekommerden, waarom? Om te trouwen? o, In het minst niet. Neen, maar *om de dingen des Heeren, opdat zij heilig zijn mochten, beide aan lichaam en aan geest.*

Roerend schoon en aantrekkelijk zijn de aandoenlijke overleveringen van vrouwen, die zich gansch elijk aan den dienst des Heeren gaven. En nog treffender de verhalen die ons bereikten van zoo menige jonge maagd, die als martelaresse haar bloed voor haar Heere vergoot, en door geen foltering noch wreedheid van haar innige, vurige liefde voor den Heere was af te brengen.

Er gistte en blonk iets in haar van die liefde, die sterker dan de dood is; een liefde, wier gloed al de wateren niet konden blusschen.

En al geeft de heilige apostel toe, dat de *gehuwde vrouw* meer wierd afgeleid en meer in de zorgen van het gezin opging, toch, hoe schoon en boeiend zijn niet de historiën van vrouwen, die haar mannen sterkten in het geloof, verwarmden door heur liefde, en de vonke der hoop in hen aanbliezen; of, op andere wijs weer, zonen voor Christus' kerk kweekten, in wier manlijk gemoed zij een indruk wisten in te prenten, die ons in een Augustinus nog danken doet voor wat de Christus ons in Monica schonk.

—

Kan dit thans nóg gezegd? Nog in die mate gezegd? Voor elk op haar wijze gezegd én van de jongedochter én van de gehuwde vrouw?

o, Gewisselijk, er valt ook nu nog te roemen. Voor veel in de Christenvrouw is ook nu nog te danken. Er blinkt nog adel van hart. Er gloort nog koestering van liefde. Er vonkt nog iets hemelsch in menig hooger blikkend oog!

Nog altoos is in menig gezin, en in zoo menige familie, een jongedochter met een hart vol liefde, of een vrome moeder in Christus, of een Godgewijde maagd, het cement, dat de steenen in den muur saamhoudt.

En toch, al sluiten we daar het oog niet voor, toch vragen we, is er geen oorzaak, om over verachtering van den invloed der vrouw ten goede te klagen?

Gaat niet in maar al te veel gezinnen de levenwekkende adem meer van den vader dan van de moeder uit? Vindt ge niet maar al te dikwijls bij den jongeling warmer trouw en kloeker gehechtheid aan de zaak des Heeren dan bij de jongedochter?

Of ook waar de vrouw het misschien nog in aantal wint, is er daar toch geen tekort in diepte van opvatting, in de verloochening der toewijding, in dat overgegevene en over alles heen komende der zichzelve nooit ontziende liefde?

Van Eva zoo dikwijls te veel, van Maria soms nog zoo weinig.

Is het niet of de zondige ontwikkeling der wereld het er op toelegt om de vrouw vooral in beuzelarijen te doen opgaan; te verstrikken in nietigheden; te dempen en uit te dooven; te blusschen de hooger heiliger vonk; en háár vooral als slachtoffer te kiezen voor het bederf van karakter en zielstrek?

We vragen slechts?

Ga die vraag slechts rond in elken kring. Worde ze gesteld in elk huisgezin. Geve elke jongedochter of gehuwde vrouw er voor zich zelve het antwoord op.

Van elke Christenvrouw moet het gelden kunnen: *Zie, de dienstmaagd des Heeren!*

En nu, hoe velen telt ge er, van wie dit in waarheid kan worden gezegd?

—

En toch, het is het welbehagen onzes Gods, dat er niet alleen onder ons, mannen, *dienst knechten* des Allerhoogsten en *knechten* des Heeren zullen zijn, om dag en nacht te staan in zijn voorhoven, maar ook elke Christenvrouw schiet te kort in haar roeping, zoo ze nog iets hoogers en begeerlijkers kent, dan om dien schoonsten eerenaam van »*dienstmaagd des Heeren*" te verwerven.

Gods*dienst* is God te *dienen*, en wat vrouw zou zichzelve dan gods*dienstig* mogen achten of vroom noemen, zoo ze niet God den Heere *dient*, en alzoo weet een „*dienstmaagd* des Heeren" geworden te zijn?

Gehuwd of nog ongehuwd moet immers de vrouw, die jubelt in haar verlossing van zonde, inwonen in het Huis haars Gods, om in dat Huis Hem *te dienen* nacht en dag.

Niet door haar eigen huis uit te loopen. o, Er zijn er die dat zeer zeker doen moeten, en voor wie de dienst des Heeren bij gevangenen en kranken en stervenden ligt. Maar in den regel moet *de dienst* des Heeren in het *eigen* huis vervuld, door het *eigen* huis en de eigen woning als in het Huis des Heeren in te zetten.

En dan moet *al* het leven *één dienen* van den Heere onzen God zijn. Niet voor huis en have zorgen, en dan des avonds in een stil gebed of op den Sabbat de dienst des Heeren *er bij*. Neen, *al het leven* moet in den dienst des Heeren ingezet. En het leven met vader en moeder, met broeders en zusters, met dienstboden en vriendinnen, het moet al geheiligd worden door dien éénigen heiligen wil.

En dat wordt het, niet door drukke *veelbezigheid*, en nog minder door jacht op *buitengewone* dingen, en vooral niet door eigengerechtige goede werken, maar door wat tintelt en gloeit in het hart.

In het hart zijn ook voor de vrouw en voor de jonge maagd de *uitgangen de levens*. En de vraag is maar: waar loopen die uitgangen des levens naar toe? Naar behaagzucht? Naar streeling van eigen lust? Naar interessantheid? Naar een gelukkige toekomst en schatting in het oog der menschen?

Of wel, is van dat alles het holle, het ijdele *ingezien?* Ingezien dat dit alles *uit* den dood en *voor* den dood is? En gloort er nu een andere geestdrift, een heiliger liefde, een uit den hemel ontstoken vuur?

Dat vuur moet in de beenderen branden, zooals Jeremia het uitriep. Dan is het geen gemaakt werk, maar tweede heiliger natuur. Dan is er belangstelling. Dan komt er onderzoek. Dan trilt er lust en liefde. Dan gaat de dofheid van het oog weg. De behaagzucht wordt verachtelijk. En dan is er ongezocht een vinden van het werk dat de Heere u op de hand legt.

En als het lot dan tegenloopt; of de toekomst wordt somber; en bange offers worden van hart en leven gevraagd, — dan stemt dat niet droefgeestig en melancholiek, noch maakt morrend en murmureerend; maar dan is alles boodschap van nieuwe offerande, een engelenboodschap tot het hart, dat de Heere *zijn dienstmaagd* weer oproept en van noode heeft, en uit het volle hart zegt ze het dan Maria na: *Zie, de dienstmaagd des Heeren, mij geschiede naar uw Woord.*

o, Vooral bij het stroeve en stramme dat het manlijk Calvinisme zoo vaak op onze kringen stempelt, is *de dienst der vrouw* in het Huis haars Heeren zoo dubbel noodig.

We *kunnen* ze niet missen, die smelting, die verteedering, die koestering, die zachtheid, die de dienstmaagd des Heeren ook den man en broeder schuldig is.

KUYPER.

Amsterdam, 8 Maart 1889.

Toen op 20 October 1888 de toenmalige Rector der Vrije Universiteit optrad, noopten de *Annalen* hem om het heengaan van Dr. Hoedemaker te bespreken.

Hij veroorloofde zich daarbij de vraag, welke verhouding Dr. Hoedemaker en zijne medestanders nu voortaan in zake het Hooger Onderwijs dachten in te nemen.

Deze vraag was ingekleed in deze, immers vriendelijke, zinsneden:

Ik acht, dat van dit heengaan van Dr. Hoedemaker tweeërlei is te zeggen. Eerst een woord van leedwezen; want het hart schreit er bij, als bij zoo droeve verlegenheid om nieuwe katheders te bezetten, een zoo goed bezette katheder onverhoeds verlaten wordt door den man, die haar sierde; meer nog, het vriendenhart voelt zich beroofd en het broederhart is droef gestemd, als banden, voor mij althans van twintig jaren, verbroken worden, en een aantrekkelijke persoonlijkheid, wiens vertrouwen u waard was en voor wiens oor ge geen geheim hadt, u plotseling den rug toekeert insteê van het ronde gelaat. In Hoedemaker was zooveel vereenigd. Zijn aanleg was zoo rijk. Zijn taal zoo bezielend. Zijn blik op het leven zoo frisch. En dat alles nu afgesneden, teloorgegaan na zoo kortstondige genieting. Mijne Hoorders, persoonlijk vooral lijd ik onder die breuke. En dat te meer, om wat ik in de tweede plaats zeggen moet; want tegen dat heengaan heb ik ook mijn beklag. Dr. Hoedemaker was een der stichters van onze school. De overtuiging, dat het naar de stichting eener Vrije Universiteit heenmoest, viel hij reeds vóór vijftien jaren bij. Aan alle saamspreking, die tot ons ontstaan leidde, nam hij van meet af deel. Tegen elk denkbeeld, om half werk te leveren, heeft *hij* zich het kloekst verzet. En dat we *in geen geval* een theologische school, maar in elk geval een *Universiteit* moesten worden, dreef hij het sterkst door. Geen kerkelijk afhankelijke, maar vrije hoogeschool, heel het vaderland ten beste, was steeds zijn leuze. En om wat oorzaak verliet hij ons thans? Alleen, omdat dusver het grooter deel van onze kweekelingen de Bediening des Woords zocht in kerken, die zijn sympathie moesten derven. Niet langer derhalve ons beginsel, noch ook onze universitaire inrichting, maar de weg, dien onze kweekelingen in het leven kozen, wierd de toetssteen, die zijn oordeel bepaalde. Zoo gaf hij de universitaire maatstaf prijs. Iets wat, ofschoon inconsequent, in mijn oog deswege toch verschoonlijk is, overmits onze tegenstanders bijna het onmogelijke deden, om in den klank der publieke opinie ons met de Kerkelijke Doleantie te vereenzelvigen, en tegen den overweldigenden indruk dier publieke opinie bleek het licht bewogen en fijn aandoenlijk sensorium van onzen toenmaligen vriend en ambtgenoot niet onder elke constellatie bestand.

Was het, nu zelfs aan een stichter en hoogleeraar onzer school, die op het Kapitool bij onraad alarm had moeten slaan, zoo dichte nevel voor het oog trok, in Directeuren en Curatoren niet nog eer verklaarbaar, dat de storm der publieke opinie hun te machtig werd? Schier als een wonder in onze oogen is het dan ook, dat in deze beide Colleges zoo *weinig* slagen vielen, en de leeggeworden plaatsen reeds zoo snel en zoo uitnemend wierden bezet. We betreuren daarom het heengaan van de broederen Fabius en Van Boetselaar en Felix niet minder, maar na hetgeen in Hoedemaker mogelijk bleek, verstonden we hun onvermogen, om de *Universiteits*gedachte zuiver te houden, en begrepen we, hoe de booze kerkelijke demon ook hun den blik verward had. Slechts blijft het ons een raadsel, wat zij, zoowel als onze oude vriend Hoedemaker, thans doen zullen. Op alle tonen hebben ze met ons, en immers uit de diepste overtuiging van het hart, het lied gezongen, dat het onderwijs der Overheids-hoogeschool voor den Christen onbruikbaar was; en thans, nu ook wij verworpen zijn, waar vinden ze hun Hooger Onderwijs thans?

Thans eerst, op 20 Februari 1889, dus vier maanden later, heeft Dr. Hoedemaker het antwoord op deze vraag gereed.

Hij noemt deze vraag *cynisch*. Nu smaken verschillen. Anderen vonden de vraag eer te minzaam en te zacht ingekleed. Maar wij onzerzijds veroorloven ons in droeven zin *cynisch* te noemen het door Dr. Hoedemaker gegeven *antwoord*, dat hierop neerkomt:

De eenige Universiteit in ons land, waar Christus de Heere beleden wordt, moet losgelaten.

Een andere Universiteit, die Christus eeren zal, oprichten, kan hij niet.

Zich schikken onder de ongeloovige Rijksuniversiteiten *kan* en *mag* hij ook niet, maar nochtans *moeten daar thans onze zonen heen.*

Over dit laatste punt uit hij sich in dezer voege:

Ons neerleggen bij het Hooger Onderwijs, zooals dit aan de openbare scholen wordt gegeven.

Dit kunnen en mogen wij niet.

Wij kunnen hiermede althans geen vrede hebben.

Maar, het is iets anders in dezen toestand te berusten, en iets anders ons voor het oogenblik bij het onvermijdelijke neer te leggen en zelfs dankbaar te zijn voor het feit, dat het aan onze Openbare Hoogescholen niet aan getuigen der waarheid ontbreekt, en voor de zekerheid, dat bij de vorming van toekomstige Evangeliedienaren der Hervormde Kerk nog met andere elementen te rekenen valt, dan het door hen ontvangen onderwijs.

Wij kennen ze, Gode zij dank, die niet als een kameleon de kleur hebben aangenomen van hunne Academische omgeving.

Zóó spreken wij met het oog op de practijk van het oogenblik.

Zoo is dan de overgang gemaakt.

Och, wie kan ook stilstaan op een hellenden bergweg?

Ook tot dit *uiterste* moest het komen.

Dr. Hoedemaker door de „noodzakelijkheden en de gedienstigheden der practijk" practisch weer verzoend met de Staatsuniversiteit.

Op de vraag: „Waar moet ik mijn kind heenzenden om te studeeren?" luidt zijn antwoord thans feitelijk: *Naar de Staatsuniversiteit!*

Nog één stap, en wierd hem een katheder aan een Rijksuniversiteit aangeboden, *hij zou dien aannemen.*

Wel acht hij „op het terrein der beginselen" nog een vierde iets mogelijk.

Blauwe idealen!

Maar practisch is de verzoening met de Staatsuniversiteit tot stand gebracht.

Deze laatste stap moet Dr. Hoedemaker *zeer pijnlijk* zijn gevallen.

Den man, die zoo kras gesproken en zoo beslist geschreven heeft, dat het *niet* mocht.

Ja meer nog, den man, die toen er nog aanvankelijk sprake was van een gedeeltelijke eering der Staatsuniversiteiten, krasser dan iemand het *engeoorloofde voor God* van iets dergelijks staande hield.

Of, om ons niet op het gesprokene, maar op het *geschrevene* en *gedrukte* woord te beroepen.

Eens schreef Dr. Hoedemaker:

o Ja. Er kunnen nog wel geloovige predikanten aan onze Academiën worden gevormd, predikanten ook, die Godlof! in de gemeente ten deele vergeten, wat zij aan de school hebben geleerd. Er kunnen nog wel zielen worden bekeerd onder de prediking en kinderen worden opgevoed onder Christelijke invloeden in het huisgezin en de school.

God is genadig. Zijn rijk zal komen. Zijn woord bestaan!

Maar hebben wij dan vergeten, wat geschreven staat: »*Gij zult den Heere uwen God niet verzoeken?*" [1])

Toen heette het dus: *God verzoeken.*
Thans raadt Dr. Hoedemaker dit aan.
Is *cynisch* hier te sterk?

Res boni exempli. De Christ. Geref. kerk te Zaandam heeft ook nu weer haar jaarverslag uitgegeven; waarin ons een aanschouwelijk beeld van haar toestand en werkzaamheid geschonken wordt.

Ze wies van 1032 tot 1086 leden. Door overlijden en vertrek verloor ze 31 leden, terwijl 39 kinderen gedoopt wierden en 39 leden van elders inkwamen.

Haar totaal van gelde gelden bedroeg *f* 9,052.05½, tegen *f* 8,670.91½ in het vorige jaar. Alzoo eene vermeerdering van *f* 493.95½. Dit is ruim *f* 9 per hoofd, of *f* 45 per gezin, gegoeden, mingegoeden en armen door elkaar gerekend.

Zij inde:

aan gelden voor de Armen	*f*	2,885 85
aan gelden voor den Eered.	„	2,313.60½
aan collect. voor de Gebouwen	„	1,145 27
aan maandel. collecten dito	„	510.89½
aan plaatsenhuur.	„	1,391.73½
en aan diverse collecten voor		
Fondsen en Vereenigingen	„	922.78½
Voorts nog Catechisatiebus	„	106.66

Eere aan de Zaansche kerk, die tot zulk een offervaardigheid bereid wierd gevonden.

Voor vele andere kerken een prikkel om in het weldoen niet te vertragen.

Meer eere ook aan haar kerkeraad, die door dit openbaar verslag getuigenis van haar werkzaamheid geeft, en toont de leden der gemeente te eeren, door ze op de hoogte der zaken te brengen.

Cijfers zijn zoo welsprekend!

Ambt der geloovigen (11).

Alvorens deze studie te sluiten, leveren we nog een meer algemeen overzicht van het ambt der geloovigen, voor wat zijn werkkring aangaat.

Natuurlijk hebben we daarbij uitsluitend het oog op belijders die *in qualiteit* optreden; en bij deze nu onderscheiden we drieërlei soort van ambtsbezigheden, naar gelang ze 1°. op den *Dienst des Woords*, 2°. op de *Regeering* der kerk, of 3°. op den *Dienst van barmhartigheid* betrekking hebben; en elk dezer drie snijden we weer in drie categorieën, al naar gelang deze ambtsbezigheden der geloovigen te verrichten zijn: 1°. *buiten*, 2°. *in verband met* en 3°. *in plaats van* de ambtsbezigheden der speciale ambtsdragers.

Allerbelangrijkst is al aanstonds de roeping van het ambt der geloovigen, zoolang het in de plaats hunner woning nog niet tot de oprichting van de speciale ambten gekomen is. Dan toch is het hun roeping zoo spoedig mogelijk tot de oprichting van deze speciale ambten over te gaan. Hierbij zoeken ze, zoo die te verkrijgen is, de leiding en medewerking van nagebuurde kerken. Maar is die niet te verkrijgen, dan oefenen de geloovigen hun primordiaal ambt ten deze *geheel zelfstandig* uit.

Ze treden dan op, als mannen die van Gods wege zich *verkoren* weten, en door de openbaring van hun geloof aan malkanderen, elkander in de ambtelijke qualiteit van geloovigen erkennen. D. w. z. als de zoodanigen die van 's Heeren wege niet slechts een roeping tot zaligheid, maar ook een verkiezing en roeping tot *dienst* hebben, en alsnu als zijn *knechten* en *dienaren* er toe overgaan, om ambtelijk in Zijn naam te handelen.

Als zoodanig openbaren ze dan in die plaats door hun saamkomen en overeenkomen instituteel het Lichaam van Christus. Ze stellen zich gezamenlijk onder het Getuigenis. En in gehoorzaamheid aan het Woord, gaan ze uitvoeren wat dit Woord hun in hun ambtelijke qualiteit oplegt.

Na alzoo de kerk van Christus in hun plaats geformeerd te hebben, gaan ze dan over tot de oprichting van de speciale ambten, die de Koning voor zijn kerk verordend heeft, en benoemen alzoo opzieners en diakenen, op wie zij, in naam van Christus en krachtens zijn Woord, de hun in hun speciaal ambt toekomende macht leggen; onder voorbehoud om hun die speciale ambten weer te ontnemen, indien zij onverhoopt blijken mochten geen dienaren des Konings, maar dienaren van zichzelven of van een aan Christus vijandige macht te zijn.

Deze primordiale roeping van het ambt der geloovigen, hoezeer slechts hoogst zelden tot uitoefening komende, is en blijft niettemin het machtige uitgangspunt, dat nimmer uit het oog mag worden verloren.

In de tweede plaats rust op de geloovigen de ambtelijke roeping, om waar zich de gelegenheid aanbiedt, personen die nog op den weg der leugen en der verwerping van den Christus wandelen, te roepen tot zijn belijdenis; in eigen kring elkander ambtelijk te stichten door de verleende gaven; en met een *jus discretionis* toezicht te houden op de leer der speciale voorgangers.

Ook bij deze drieërlei bezigheid handelen ze niet in hun privé of particulier, maar namens hun Koning, krachtens de roeping die ze als leden der kerk op zich namen, en in hun qualiteit van hoorende tot de »vergadering der geloovigen".

Ten derde rust op hen de roeping, om als behoorende tot de „vergadering der geloovigen" onderling toezicht op elkanders geestelijken *wandel* voor het aangezichte Gods te houden; en insgelijks om zoowel hun medegeloovigen als de speciale voorgangers, zoo deze aanstoot geven, te vermanen, niet pelagiaansch uit eigen goedhartigheid, noch diabolisch uit vitzucht, maar krachtens hun ambtelijke roeping, die zij van hun Koning ontvingen.

En ten vierde staan ze in de roeping, om als behoorende tot de huisgenooten des geloofs, in naam van Christus (zie Mark. 25:40), in de medegeloovigen Christus zelven aanziende, zich te kwijten van den Dienst der barmhartigheid.

Dit voor wat aangaat de ambtelijke roeping, die zij zelven, zelfstandig, en *zonder verband* met de speciale ambten, hebben te vervullen.

Wat nu aangaat de *tweede* categorie van ambtsplichten, die zij te vervullen hebben, niet *buiten*, maar *in verband met* de speciale ambten, zoo hebben zij in de eerste plaats, wat aangaat den *Dienst des Woords*, 1°. den kerkedienst te onderhouden door het brengen van hun geldelijke offers; 2°. op gelijke wijze de Hoogeschool voor de opleiding der Dienaren te onderhouden; 3°. zoo dikwijls er een heilige saamroeping is, de „vergadering der geloovigen" te constitueeren, opdat er dienst des Woords kunne zijn; 4°. saam te bidden voor 's Heeren aangezicht opdat de Dienst der gebeden kunne plaats hebben; 5°. in qualiteit hun kinderen ten Doop te brengen, opdat het eerste bondzegel aan de gemeente kunne bediend worden; en 6°. zich te scharen aan den Disch des Nieuwen Verbonds, opdat de dood des Heeren, niet als in de Roomsche kerk door een priester alleen, maar in de „vergadering der geloovigen" verkondigd worde.

In de tweede plaats wat aangaat de *Regeering der kerk* hebben ze 1°. ambtelijk mede te werken tot de aanstelling van de speciale ambtsdragers; 2°. ter kennisse van deze speciale ambtsdragers te brengen wat in de vergadering der geloovigen tegen het Woord op ergerlijke wijze misdreven wordt; 3°. toezicht te houden of de Regeering der kerk wel naar den Woorde Gods geoefend wordt; en 4°. de reformatie van de kerkregeering desnoods tegenover de speciale ambtsdragers ter hand te nemen, zoo deze ontrouw blijken te zijn aan de majesteit van den Koning der kerk, en alsdan andere in hun plaats te stellen.

En in de derde plaats, wat den *Dienst der barmhartigheid* aangaat, 1°. met het geld en goed, waarover ze in naam des Heeren rentmeesteren, Christelijke handreiking in de vergadering der geloovigen te doen; 2°. ongerechtigheden in den diaconalen dienst ter kennisse van den kerkeraad te brengen; en 3°. de diakenen ter zijde te staan, zoo dikwijls bij ziekte of pestilentie, of uit andere oorzaak, hun kracht te kort schiet.

En eindelijk wat aangaat de *derde categorie* van ambts*bezigheden*, waarbij de geloovigen in qualiteit den Dienst der speciale ambtsdragers, bij dezer ontstentenis vervangen, zoo hebben zij ten eerste, wat den *Dienst des Woords* aangaat, bij algeheele ontstentenis van speciale ambtsdragers, saam te komen en elkander onderling te stichten; saam den Dienst der gebeden te doen; en zoo de ontstentenis van speciale ambtsdragers te lang aanhoudt, saam den Dood des Heeren te gedenken; en, naar het gevoelen van enkelen, desnoods ook een hunner aan te wijzen, die voor een zeer enkel geval, den heiligen Doop zal toedienen.

Wat aangaat de *Regeering der kerk*, bij algeheele ontstentenis van speciale ambtsdragers den sleutel der tucht tetoetenen; en verband met andere kerken te zoeken.

En wat aangaat den *Dienst der barmhartigheid*, zoolang er geen Diakenen zijn opgetreden, te voorzien in allen nood.

Wel verre van nauw merkbaar en onbeduidend te zijn, is de *ambtelijke* roeping der „geloovigen" in hun qualiteit als zoodanig, dus veeleer breed vertakt, altoos doorgaande, en soms zeer diep ingrijpende.

Hun ambtelijke roeping is even heilig en even rechtstreeksch van den Koning der kerk uitgaande, als die der speciale ambtsdragers. In beginsel is er geen onderscheid.

Deze hun *ambtelijke* roeping is geheel afgescheiden en onderscheiden van wat ze in hun privé, als particuliere personen, te verrichten hebben; en eveneens geheel afgescheiden en onderscheiden van wat ze passief van de zijde der speciale ambtsdragers over zich hebben te laten komen.

In al deze wijd vertakte bezigheid treden zij op als *bekleed met macht*, niet door eigen keuze, maar *door den Koning*; dus in wat ze doen niet uit eigen hoofde, maar krachtens zijn opdracht en in zijn naam; en handelen ze niet als particuliere individuen, maar in de qualiteit die ze bezitten.

Hun verkiezing daartoe spruit voort uit hun eeuwige verkiezing, om leden van het Lichaam van Christus te zijn, en als leden in dat Lichaam hun *functie* te hebben. En wat het uitwendig instituut aangaat, treden ze in dit ambt op het oogenblik, dat ze door de vergadering der geloovigen, onder de leiding van de speciale „ambtsdragers" tot het heilig Avondmaal worden toegelaten.

Kerkelijke censuur kan deswege deze hun ambtelijke bezigheid ten deele schorsen, en de ban stuit die, tot op het oogenblik dat ze door de vergadering der geloovigen weer in hun ongedeerde qualiteit van „geloovigen" hersteld worden.

Nu gaat natuurlijk alle Hiërarchie lijnrecht tegen dit „ambt der geloovigen" in.

Zoo was het bij de Manichaeën, en zoo was het bij Rome, en zoo is het thans weer bij onze Synodalen.

Immers, het wezen der Hiërarchie bestaat juist daarin, dat men de „speciale ambtsdragen" als *eenige* dragers van het ambt *over* en *boven* de geloovigen stelt, en hen maakt tot onderdanen niet van Ko-

[1]) Dr. PH. J. HOEDEMAKER, Wijdingsrede, 1880, p. 28.